

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2011 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie II Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Bogdan Wolski

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2011 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa

H G i E G

przeciwko

Syndykowi masy upadłości S

w W

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

postanawia:

przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu następujące pytanie prawne:

Czy art. 49¹ zdanie drugie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r., Nr 119, poz. 1116 ze zm.), jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?

UZASADNIENIE

I. Stan faktyczny.

1. W pozwie z dnia stycznia 2007 r. E i H G wnieśli o zobowiązanie Syndyka masy upadłości S w W do złożenia oświadczenia woli o ustanowieniu na ich rzecz odrębnej własności lokalu mieszkalnego i miejsca postojowego.

1.1. Uzasadniając żądanie wskazano, że stosownie do art. 17¹⁴ i art. 21 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, na pisemne żądanie członka któremu przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, spółdzielnia mieszkaniowa jest obowiązana zawrzeć z tym członkiem umowę przeniesienia własności lokalu po dokonaniu przez niego spłaty przypadających na jego lokal zobowiązań spółdzielni związanych z budową. Przepisy te stosuje się odpowiednio do spółdzielni mieszkaniowych będących w likwidacji lub w upadłości stosownie do art. 54¹ ustawy, zaś stosownie do ust. 2 tego artykułu pisemne żądania, o których mowa w art. 11¹, 12, 17¹⁴, 17¹⁵, 39 i 48, składane są w wypadkach, o których mowa w ust. 1, do likwidatora lub syndyka masy upadłości spółdzielni. Syndyk nie przystąpił do podpisania umowy.

2. W odpowiedzi na pozew Syndyk masy upadłości wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie „od powódki na rzecz powoda kosztów procesu”.

2.1. Uzasadniając powyższe stanowisko wskazano, że od dnia maja 2002 r., to jest od „daty wyroku Sądu Rejonowego dla W Wydziału Gospodarczego w sprawie sygn. akt w W znajduje się w stanie upadłości”. Pozwany podniósł nadto, że żądania powodów są niezasadne, gdyż powodowie nie spełnili warunku określonego w art. 17¹⁴ ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, wobec nie spłacenia przez powodów całości wymaganego wkładu budowlanego, którego wysokość została ustalona przez Zarząd uchwałą nr z dnia października 2001 r.

3. W toku postępowania sądowego powodowie uiścili opłatę od pozwu (zł), opłatę od wniosku o udzielenie zabezpieczenia (zł), opłatę od zażalenia na postanowienie z dnia września 2007 r. (zł) i opłatę od zażalenia na postanowienie z dnia września 2007 r. (zł). Obie strony postępowania, reprezentowane w dniu zamknięcia rozprawy przez zawodowych pełnomocników, wniosły o zasądzenie na ich rzecz kosztów procesu.

II. Zagadnienie konstytucyjne.

1. Roszczenie ujęte w pozwie opiera się na podstawie prawnej zawartej w art. 49¹ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych. Przepis ten, w brzmieniu znajdującym zastosowanie w przedmiotowej sprawie z uwagi na art. 5 ust. 4 ustawy z dnia 28 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 223, poz. 1779), stanowi:

Osoba, która na podstawie ustawy może żądać ustanowienia prawa odrębnej własności lokalu, w razie bezczynności spółdzielni może wystąpić do sądu z powództwem na podstawie art. 64 Kodeksu cywilnego w związku z art. 1047 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego. Pozew wolny jest od opłaty sądowej, zaś koszty postępowania sądowego pokrywa spółdzielnia.

2. Wątpliwości co do zgodności z Konstytucją dotyczą zdania drugiego cytowanego art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. W ocenie Sądu zwolnienie strony inicjującej postępowanie sądowe z obowiązku wniesienia opłaty od pozwu z jednoczesnym obciążeniem strony pozwanej obowiązkiem uiszczenia tej opłaty i pozostałych kosztów towarzyszących postępowaniu sądowemu w każdej sprawie, niezależnie od jej wyniku, nie spełnia wymagań wynikających z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 45 Konstytucji.

2.1. Uzasadniając przedstawiony zarzut Sąd w pierwszej kolejności zauważa, że w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego prezentowane jest stanowisko, iż strona postępowania sądowego, realizując swoje prawo do sądu, powinna liczyć z koniecznością poniesienia kosztów związanych z udziałem w tym postępowaniu w sytuacji przegrania sprawy, a więc nieuwzględnienia w orzeczeniu stanowiska tej strony. Wobec tego obciążenie strony, która wygrała sprawę obowiązkiem poniesienia kosztów postępowania, w tym kosztów sądowych, od których uiszczenia zwolniona została strona przeciwna, czy też kosztów związanych z wynagrodzeniem pełnomocnika tej strony, sprzeciwia się elementarnemu poczuciu sprawiedliwości proceduralnej, której wymaga art. 45 ust. 1 Konstytucji. Takie rozwiązanie, a więc przyjęcie niewłaściwych zasad rozłożenia kosztów postępowania pomiędzy uczestników postępowania sądowego może być nadto uznane za naruszające gwarancję prawa do sądu. Przyjęte zasady rozkładu kosztów postępowania mogą być zatem kwestionowane w aspekcie ograniczenia dostępności do sądu (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 maja 2005 r., SK 44/04).

Obciążenie kosztami procesu strony, która nie zainicjowała postępowania sądowego, a w dodatku wygrała sprawę, także w wypadku oczywistej niezasadności roszczenia, a nadto jednoczesne wykluczenie możliwości obciążenia tym kosztami strony przegrywającej sprawę, nie tylko nie da się pogodzić z zasadą równości wobec prawa wynikającą z art. 32 ust. 1 Konstytucji, ale również ze sformułowaną w art. 2 Konstytucji zasadą demokratycznego państwa prawnego. Realizacja zasady

równości wobec prawa wymaga bowiem, aby podmioty znajdujące się w takiej samej lub podobnej sytuacji prawnie relewantnej, były traktowane w jednakowy sposób. Cechą relewantną, uzasadniającą takie czy też inne rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania sądowego, jest wynik sprawy. Wobec tego zasadą powinno być obciążenie kosztami postępowania sądowego tej ze stron, która w jego toku nie zdołała utrzymać swojego stanowiska (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 lipca 2006 r., SK 21/04). W wyroku z dnia 18 października 2011 r. (SK 39/09) Trybunał Konstytucyjny wskazał między innymi, że „regulacje prawne nie mogą powodować sytuacji, w której strona uzyskująca rozstrzygnięcie zgodne ze stanowiskiem zajmowanym przez siebie w postępowaniu sądowym, nie mogłaby domagać się uwzględnienia poniesionych przez nią wydatków. Trybunał uznaje za odpowiadającą postulatowi równości i sprawiedliwości zasadę, zgodnie z którą do zwrotu kosztów jest zobowiązany ten, czyje stanowisko nie utrzymało się w toku postępowania, zaś osoba, której racje uznano w wyroku – może liczyć na zwrot swoich uzasadnionych wydatków”.

3. Zasady wynikające z przywołanych przepisów Konstytucji zostały uwzględnione w regulacji ujętej w ustawie Kodeks postępowania cywilnego. W art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych przewidziano jednak normę szczególną, wyłączającą możliwość zastosowania w niniejszym postępowaniu art. 98 i n. k.p.c. Oznacza to, że w ramach rozstrzygnięcia o kosztach procesu konieczne stanie obciążenie strony pozwanej obowiązkiem zwrotu tych kosztów na rzecz powodów,

i to niezależnie od wyniku sprawy. Koszty tę będą obejmowały wynagrodzenie ustanowionego pełnomocnika i koszty sądowe wymienione w pkt I.3. z wyłączeniem opłaty od pozwu. Opłata ta powinna być zwrócona na rzecz powodów na podstawie art. 80 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych przy uwzględnieniu art. 316 k.p.c. skoro art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych przewiduje zwolnienie powodów od konieczności uiszczenia opłaty od pozwu, a obowiązkiem dokonania tej opłaty należy obciążyć stronę pozwaną (art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Strona pozwana niezależnie zatem od wyniku sprawy zostanie obciążona obowiązkiem zwrotu kosztów procesu poniesionych przez powodów, a nadto obowiązkiem uiszczenia kosztów sądowych, których powodowie ostatecznie nie poniosą, a także nie uzyska od powodów zwrotu kosztów procesu w wypadku wygrania sprawy. Zaznaczyć przy tym należy, że zasada wynikająca

z art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, która odnosi się w sposób bezpośredni wyłącznie do spółdzielni, powinna znaleźć zastosowanie do syndyka masy upadłości spółdzielni, co wynika z art. 54¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 4/08, OSNC 2009/7-8/100).

3.1. Orzeczenie przez Trybunał Konstytucyjny o niezgodności art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych z Konstytucją oznaczać będzie, że nie zaistnieją przesłanki do zwrotu na rzecz powodów ze Skarbu Państwa (kasy Sądu Okręgowego Warszawa – Praga) uiszczonej opłaty od pozwu, ale przede wszystkim, iż na stronę pozwaną będzie mógł być nałożony obowiązek zwrotu kosztów procesu na rzecz powodów wyłącznie w wypadku przegrania procesu przez tę stronę. Natomiast wygranie sprawy przez stronę pozwaną stworzy możliwość obciążenia powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz strony przeciwnej.

3.2. Przedstawione sposoby rozstrzygnięcia sprawy w zakresie kosztów procesu przy zastosowaniu zakwestionowanej normy i przy uwzględnieniu ogólnych zasad wynikających z ustawy Kodeks postępowania cywilnego, potwierdzają, że ocena zgodności z Konstytucją art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych ma bezpośredni wpływ na treść orzeczenia kończącego postępowanie sądowe.

4. Sąd występuje o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym z udziałem Sejmu i Prokuratora Generalnego.

5. W tym stanie sprawy Sąd, na podstawie art. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, orzekł jak w sentencji postanowienia.

Na oryginale właściwe podpisy
Za zgodność stwierdzam

[Handwritten signature]
Sędzią Sąd